

LAPINLAHDEN KUNNAN OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMIS- JA MAKSUPERUSTEET 1.1.2020 ALKAEN (EP, RR ja AH 9.12.2019)

(Laki omaishoidontuesta 2.12.2005/937)

1. Omaishoidon tuen määrittelyä

Omaishoidon tuella tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön kotona tapahtuvan hoidon tai muun huolenpidon turvaamiseksi omaishoitajalle maksettavaa hoitopalkkiota, omaishoidon lakisääteisiä vapaapäiviä sekä omaishoitajaa ja hoidettavaa tukevia palveluja, jotka määritellään hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Omaishoidon järjestämis- ja valvontavastuu on kunnalla. Omaishoito on määrärahasidonnainen palvelu, jonka myöntäminen perustuu kunnan harkintaan ja vuosittain talousarviossa varattuihin määrärahoihin.

2. Omaishoidon tuen myöntämisen- ja maksuedellytykset

Omaishoidon tuesta säädettyssä laissa (2005/937) on määritelty yleiset myöntämisedellytykset. Kunta voi myöntää hakemuksen perusteella omaishoidon tukea, jos henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee hoitoa tai muuta huolenpitoa ja joka on mahdollista järjestää hoidettavan kotona omaisen antaman hoidon sekä tarkoituksen mukaisten palveluiden avulla. Kodinhoidollinen avuntarve ei yksinään mahdollista omaishoidon tuen myöntämistä. Tukipalvelutasoihin tehtäviin kuten kauppa-asioiden hoitamiseen, muuhun asiointiin siivoukseen, ruuanlaittoon, peseytymiseen ja kiinteistön huoltoon liittyviin tehtäviin liittyvä avun tarve eivät välttämättä edellytä omaishoidon tuen myöntämistä. Palvelunohjaus arvioi palveluntarpeenarvioinnissa asiakkaan tilanteen ja tarpeen tullessa tilanteissa voidaan ohjata muiden palveluiden piiriin.

Lain (2005/937) mukaan kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos hoidettavaan liittyvien tekijöiden lisäksi myös hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hakemuksen liitteeksi pyydetään lääkärin lausunto tai muu luotettava selvitys hakijan terveydentilasta. Hakemusten perusteella tehdään kotikäynti, jossa arvioidaan hoidettavan toimintakyky sekä tehdään hoito- ja palvelusuunnitelma. Samalla tarkistetaan hakijan saamat kelan etuudet. Hakemukset käsitellään työryhmässä, jonka esityksen pohjalta tehdään viranhaltija-päätökset ja sopimukset omaishoidontuesta. Omaishoidon tuen myöntämisen tulee olla hoidettavan edun mukaista ja hoito-olosuhteiden omaishoidolle sopivat. Hoitajan tulee olla terveytensä ja toimintakykynsä puolesta sopiva hoitajaksi, ja hänen on kyettävä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta. Hoitajan sopivuuteen voivat vaikuttaa sosiaaliset tai terveydelliset syyt tai muut erityiset syyt esim. muistisairaus, vakava mielenterveyden ongelma tai päihteiden käyttö. Tarvittaessa hoitajalta voidaan pyytää lääkärinlausunto terveydentilastaan. Päätös annetaan tiedoksi kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Mikäli hakija kieltäytyy kotikäynnistä tai antamasta tarvittavia tietoja johtaa se kielteiseen päätökseen.

Hoito ja muu huolenpito järjestetään hoidettavan kotona sopimalla siitä hänen omaisensa tai läheisensä kanssa. Omaishoitajana ei voi olla muu henkilö kuin hoidettavan omainen tai läheinen. Hoito ja muu huolenpito voidaan järjestää erityisistä syistä myös hoitajan kotona.

Omaishoitajan sairastuessa omaishoidon tukea maksetaan viikon ajalta, jolloin voidaan seurata omaishoitajan tilannetta. Mikäli sairastuminen jatkuu, omaishoidon tuen maksu keskeytetään heti ensimmäisen sairastamisviikon jälkeen.

Omaishoidon tuen palveluina voi olla päiväkeskustoimintaa, kotihoitoa, lyhytaikaista laitoshoidoa sekä kotihoidon tukipalveluita (esim. ateriapalvelu), joiden käyttö määritellään päätöksessä sekä hoito- ja palvelusuunnitelmassa, tai muita yksilöllisesti suunniteltavia palveluita. Tuki sovitetaan yhteen muiden palvelujen kanssa. Omaishoidon tukea ei voida myöntää yksityiselle palveluntuottajalle. Omaishoidon tuki kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville ja perustuu palvelutarpeenarvioinnissa arvioituun hoidollisuuden raskauteen ja sitovuuteen. Tukea ei makseta takautuvasti. Omaishoidon tuen palkkio maksetaan hakemuskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Omaishoidon keskeytyessä tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy hoitopalkkion maksaminen kuukauden kuluttua. Hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä hoitopalkkion maksaminen keskeytyy heti. Muista hoitopalkkiojärjestelyistä sovitaan omaishoitosopimuksessa palvelunohjauksen palvelutarpeenarvioinnin tuloksen mukaisesti. Omaishoitajan antaman hoidon keskeytyminen enintään viikoksi kuukaudessa tai lakisääteisten vapaapäivien ajaksi ei vaikuta hoitopalkkion maksamiseen.

3. Omaishoidontukea koskevien asioiden käsittely ja päätöksenteko

Omaishoidontukea haetaan yli 65-vuotiaiden osalta Lapinlahden kunnan sosiaali- ja terveysosaston omaishoidon palvelunohjaajalta ja alle 65-vuotiaiden osalta vammais- ja kehitysvamma palvelujen tulosalueen päälliköltä. Heiltä saa myös hakemuksen, joka tulee täyttää omaishoidon tukea haettaessa.

Omaishoidon tuesta annettavassa päätöksessä ilmoitetaan omaishoidontuen kokonaisuus eli rahallisen tuen ja palveluiden määrä. Jos päätös on osittain tai kokonaan kielteinen, päätös on perusteltu. Asiakkaalla on mahdollisuus hakea muutosta päätökseen joko päätöksen tehneeltä viranomaiselta tai palvelulautakunnan yksilöjaostolta. Muutoksenhakuohjeet annetaan tiedoksi päätöksen yhteydessä.

4. Omaishoitajalle järjestettävä vapaa

Omaishoidon tuesta säädetyn lain mukaan sitovaa hoitotyötä tekevällä omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään 3 vuorokautta. Sidonnaisuus hoitotyöhön on ratkaiseva tekijä arvioitaessa oikeutta vapaaseen, ei hoitotyön raskaus. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- ja terveyspalveluita tai saaden kuntoutusta tai opetusta. Omaishoitolain mukaan lakisääteiset vapaapäivät eivät vähennä hoitopalkkion määrää. Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä omaishoitajan vapaan aikana.

Vapaapäivät tulee pitää kalenterivuoden aikana. Omaishoitaja voi pitää vapaansa kuukausittain tai kerryttää vapaapäiviä pidemmäksi ajanjaksoksi. Ensimmäiset 18 vapaapäivää on pidettävä kesäkuun loppuun mennessä. Vapaat on pidettävä puolivuosisittaisissa jaksoissa, eli tammi-kesäkuun vapaat kesäkuun loppuun mennessä ja heinä-joulukuun lomat joulukuun loppuun mennessä.

Lakisääteinen vapaa järjestetään ensisijaisesti lyhytaikaishoitona tehostetun palveluasumisen yksikössä, huomioiden kuitenkin asiakkaan erityistarpeet ja perustelut. Kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan ajalle myös tarvittavan sijaishoidon tekemällä omaishoidon tuesta säädetyn lain 3 § 3 kohdassa säädetty edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan henkilön hoidosta.

Lakisääteiset vapaapäivät voidaan korvata seuraavasti:

Yksi lakisääteinen vapaapäivä =

- päivä päivähoitoa tehostetussa palveluasumisessa
- päiväkeskuksen hoidollinen päivätoiminta kaksi kertaa viikossa
- kotiin annettavaa kotihoidon apua tai sijaishoitoa 8 tuntia/ päivä
- erityisin perustein yksi vuorokausi sijaishoitoa

Niistä palveluista, joita kunta järjestää hoidettavalle lakisääteisen vapaan ajaksi ja jotka korvaavat omaishoitajan antamaa hoitoa ja huolenpitoa, hoidettavan maksettavaksi tulee asiakasmaksulain § 6b mukainen maksu.

Omaishoidon lakisääteisen vapaan aikaisesta hoidosta perittävä korvaus on 11,40 € /vrk (vuonna 2020). Mikäli omaishoidon vapaita pidetään muutaman tunnin jaksoissa, kuukausittaiset tunnit lasketaan yhteen ja korvausta peritään 8 tunnin tullessa täyteen (8 tuntia 11,40 euroa, 16 tuntia 22,80 euroa jne).

5. Omaishoitosopimus ja hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kunnan välillä sopimus, jonka liitteenä on hoito- ja palvelusuunnitelma. Sopimuksen tulee sisältää ainakin tiedot hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta, hoitajan oikeudesta lakisääteisiin vapaisiin ja hoitajan muun vapaan järjestämisestä sekä hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä. Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena, jolloin sopimuksen kesto on mainittava sopimuksessa. Sopimus voidaan tarkistaa tarvittaessa. Sopimuksen irtisanomisaika on kunnan puolelta kaksi kuukautta ja hoitajan puolelta yksi kuukausi. Sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Hoitaja on velvollinen ilmoittamaan hoitotilanteesta tapahtuvista muutoksista asiaa käsittelevälle viranhaltijalle.

Omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma, johon tulee kirjata ainakin

- 1) omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö,
- 2) muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveyspalvelujen määrä ja sisältö,
- 3) omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalipalvelujen määrä ja sisältö sekä
- 4) hoidettavan hoidon järjestäminen hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana. Suunnitelmaan tulee liittää tiedot omaishoitajalain mukaisista hoidettavan ja hoitajan oikeuksista koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

6. Hoitopalkkio ja kriteerit

Omaishoidontuen palkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Erityisenä harkinta perusteena voivat olla myös hoidettavan elinolosuhteet ja niiden vaikutus kotona selviytymiseen. Palkkiotasoa tarkistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön ilmoittaman työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen mukaisesti. Maksukriteereitä tarkistetaan määräajoin.

Yli 65-vuotiaiden kohdalla omaishoitajien palvelunohjaaja tekee arviointikäynnin, joissa asiakkaan tilannetta arvioidaan kokonaisvaltaisesti tarvittavilla mittareilla esimerkiksi: RAI, RAVA, MMSE, MNA, GDS.

Omaishoitaja ei voi toimia samanaikaisesti vammaispalveluin mukaisena henkilökohtaisena avustajana. Omaishoidon hoitopalkkion määrä voi olla lakisääteistä vähimmäismäärää alhaisempi. Mikäli hoidettavan

- hoito todellisuudessa tapahtuu pääosin kunnallisten palvelujen avulla
- hoidon sitovuus on vähäisempi kuin oikeus lakisääteisen vapaan pitämiseen edellyttää (esim. hoidettava täyttää omaishoidontuen kriteerit, mutta saa runsaasti tukipalveluita tai muita palveluita).
- hoidettava on yli viikon kuukaudessa intervallijaksolla tai asuu esimerkiksi opiskelun takia kodin ulkopuolella viikot.

voidaan omaishoidontuen määrää alentaa. Vähennys voi olla enintään puolet hoitopalkkiosta. Näiden edellytysten lisäksi hoitaja voi itse esittää hoitopalkkion pienentämistä säädettyä vähimmäismäärää pienemmäksi.

Hoitopalkkio suoritetaan omaishoitajalle ja se on verotettavaa tuloa. Omaishoitajat kuuluvat tapaturmavakuutuksen ja eläketurvan piiriin.

Maksuluokat ja -kriteerit ovat 1.1.2020 alkaen seuraavat:

a) Perustukea ja palvelua saavat

Hoitopalkkio 408,09 € / kk

Hoidettava tarvitsee säännöllisesti, useita kertoja päivässä apua, ohjausta ja valvontaa useissa henkilökohtaisissa toiminnoissa. Hoidettava tarvitsee hoivaa, huolenpitoa valvontaa ja ohjausta aamu- ja iltatoimissa, ruokailussa ja niin edelleen. Henkilökohtaisen suoriutumisen ohella hän tarvitsee saattaja-, asiointi- ym. apua selviytyäkseen tavanomaisista arjen toiminnoista. Hoidettavalle on myönnetty hoidollisista syistä Kelan korotettu hoitotuki.

Ryhmään kuuluvat lisäksi pääsääntöisesti alle 18-vuotiaat vaikeavammaiset tai sairaat lapset sekä vaikeavammaiset aikuiset, jotka käyttävät suurimman osan vuodesta kodin ulkopuolisia palveluja. (esim. kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa). Lasten osalta omaishoidon tukea myönnettäessä arvioidaan hoidon sitovuutta ja vaatavuutta verrattuna vastaavan ikäiseen terveeseen lapseen. Omaishoidontuen tarvetta arvioidessa kiinnitetään huomiota liikuntakykyyn, kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen.

b) Jatkovaa tukea ja palvelua saavat

Hoitopalkkio 546,78 € / kk

Hoidettava tarvitsee paljon hoitoa ja valvontaa monissa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa, esim. hoidettava tarvitsee toisen henkilön apua WC-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa ja ruokailussa. Hoitotyö sitoo hoitajan lähes kokopäiväisesti. Asiakkaan voi jättää yksin päivittäin korkeintaan 1-2 tunniksi. Ilman omaishoitajaa asiakas tarvitsisi ympärivuorokautista palveluasumista. Hoidettavalle on myönnetty hoidollisista syistä Kelan erityishoitotuki ja hoidettava käy säännöllisesti arviointijaksolla lakisääteisen vapaan hoitojaksoilla tai kotiin tehtävällä kotikuntoutuksen arviointijaksolla.

c) Erityistukea ja palvelua saavat

Hoitopalkkio 710,29 € / kk

Hoidettava tarvitsee ympärivuorokautisesti runsaasti hoitoa, huolenpitoa tai valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa esim. hoidettava tarvitsee toisen henkilön apua WC-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa ja ruokailussa, eikä häntä voi jättää yksin. Hoidettava tarvitsee apua myös sairaanhoidollisissa vaativissa toimenpiteissä, kuten esim. dialyysihoidosta huolehtimisessa. Hoitajan on huolehdittava hoidettavasta ja oltava valmis suorittamaan hoitotoimenpiteitä kaikkina vuorokaudenaikoina. Hoidon sitovuus on samaa tasoa kuin pysyvässä laitoshoidossa olevalla. Hoidettavalle on myönnetty hoidollisista syistä Kelan erityishoitotuki. Tuki on aina vaihtoehtona pitkäaikaiselle hoitopaikalle.

d) Siirtymävaiheen hoitopalkkio

Hoitopalkkio 1063,26 e/kk

Näiden tukiluokkien lisäksi kunta on velvollinen myöntämään hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen ajalle hoitopalkkion, jonka taso määritellään vuosittain. Hoitopalkkion edellytyksenä on, että omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä tai päätoimista opiskelua. Omalla työllä tarkoitetaan omassa tai perheen yrityksessä, liikkeessä, ammatissa tai maa-, metsä-, koti- tai muussa taloudessa suoritettua työtä ja itsenäistä tieteellistä tai taiteellista työtä. Edellytyksenä on, että hoitajalla ei ole tältä ajalta vähäistä suurempia tuloja, oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen erityishoitorahaan eikä oikeutta vuorotteluvapaalain mukaiseen vuorottelukorvaukseen.

7. Sijaishoito

Omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikainen sijaishoito on voitu 1.8.2011 alkaen järjestää omaishoidon tuesta annetun lain 4 a §:n perusteella toimeksiantosopimuksella, jonka kunta tekee sijaishoitajan kanssa. Kunta päättää sijaishoidon hoitopalkkioiden suuruuden.

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- sijaishoidosta maksettavan palkkion määrä ja maksutapa
- tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- toimeksiantosopimuksen voimassaolo
- sekä tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista

Omaishoidon sijaishoitajan palkkiot 1.1.2020 alkaen:

10,45 euroa/tunti (1-8 h)

124,88 euroa/vrk

8. Omaishoidontuesta perittävät palvelumaksut

Mikäli asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan sisältyy osana kotipalvelua tai kotisairaanhoidoa tai muuta lyhytaikaishoitoa voidaan niistä periä maksuasetuksen mukainen palvelumaksu.